Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 19 września 2018 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Jurysdykcja oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej – Uprowadzenie dziecka za granicę – Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 – Artykuł 11 – Wniosek o powrót – Konwencja haska z dnia 25 października 1980 r. – Wniosek o stwierdzenie wykonalności – Środek zaskarżenia – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 47 – Prawo do skutecznego środka prawnego – Termin złożenia środka zaskarżenia – Postanowienie w sprawie stwierdzenia wykonalności – Wykonanie przed doręczeniem postanowienia

W sprawach połączonych C-325/18 PPU i C-375/18 PPU

mających za przedmiot dwa wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Court of Appeal (sąd apelacyjny, Irlandia) postanowieniami z dni 17 maja 2018 r. (C-325/18 PPU) i 7 czerwca 2018 r. (C-375/18 PPU), które wpłynęły do Trybunału w dniach odpowiednio 17 maja 2018 r. i 7 czerwca 2018 r., w postępowaniach:

Hampshire County Council

przeciwko

C.E.,

N.E.,

przy udziale:

Child and Family Agency,

Attorney General,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, C.G. Fernlund, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev (sprawozdawca) i S. Rodin, sędziowie,

rzecznik generalna: J. Kokott,

sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

* Język postępowania: angielski.

zważywszy na wnioski sądu odsyłającego z dni 17 maja 2018 r. (C-325/18 PPU) i 7 czerwca 2018 r. (C-375/18 PPU), które wpłynęły do Trybunału w dniach odpowiednio 17 maja 2018 r. i 7 czerwca 2018 r., o rozpoznanie odesłań w trybie pilnym na podstawie art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

zważywszy na postanowienie pierwszej izby z dnia 11 czerwca 2018 r. o uwzględnienie tych wniosków,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 lipca 2018 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu Hampshire County Council przez D. Daya, barrister, upoważnionego przez V. Pearce, solicitor,

– w imieniu N.E. oraz C.E. przez N. Jackson, SC, B. Shipseya, SC, B. McKeever, BL, oraz przez K. Smytha, solicitor,

– w imieniu Attorney General przez M. Browne i J. McCann oraz przez A. Joyce'a, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez A. Finna, BL, oraz G. Durcana, SC,

– w imieniu Irlandii przez J. McCann, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez G. Durcana, SC, oraz A. Finna, BL,

– w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez R. Fadoju oraz C. Brodie, działające w charakterze pełnomocników, wspierane przez E. Devereux, QC,

– w imieniu rządu czeskiego przez J. Vláčila, działającego w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu rządu polskiego przez M. Nowaka, działającego w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Wilderspina, działającego w charakterze pełnomocnika,

po zapoznaniu się z opinią rzecznik generalnej na posiedzeniu w dniu 7 sierpnia 2018 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą") oraz art. 11 i art. 33 ust. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. 2003, L 338, s. 1).

2 Wnioski te zostały przedstawione w ramach sporu toczącego się pomiędzy Hampshire County Council (radą hrabstwa Hampshire, Zjednoczone Królestwo, zwaną dalej „HCC") a C.E. i N.E. (zwanymi dalej „zainteresowanymi rodzicami") dotyczącego powrotu do Zjednoczonego Królestwa trojga małoletnich dzieci (zwanych dalej „trojgiem dzieci"), które zostały przewiezione do Irlandii przez zainteresowanych rodziców w celu uniknięcia oddania dzieci pod opiekę państwa, oraz wniosku o zastosowanie środka tymczasowego złożonego przez tych rodziców w Irlandii w celu zawieszenia postępowania w przedmiocie adopcji najmłodszego z trojga tych dzieci w Zjednoczonym Królestwie i, ewentualnie, pozostałych dzieci.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

3 Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzona w Hadze w dniu 25 października 1980 r. (zwana dalej „konwencją haską z 1980 r.") ma na celu, jak wynika to z jej preambuły, między innymi chronić dziecko na płaszczyźnie międzynarodowej przed szkodliwymi skutkami wynikającymi z bezprawnego uprowadzenia go lub zatrzymania i ustalić zasady postępowania w celu zagwarantowania niezwłocznego powrotu dziecka do państwa jego stałego pobytu. Konwencja ta weszła w życie z dniem 1 grudnia 1983 r., jej stronami są wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej.

4 Artykuł 1 konwencji haskiej z 1980 r. stanowi:

„Przedmiotem niniejszej konwencji jest:

a) zapewnienie niezwłocznego powrotu dzieci bezprawnie uprowadzonych lub zatrzymanych w jednym z umawiających się państw oraz

b) zapewnienie poszanowania praw do opieki i odwiedzin określonych przez ustawodawstwo jednego umawiającego się państwa w innych umawiających się państwach".

5 Zgodnie z art. 3 tej konwencji:

„Uprowadzenie lub zatrzymanie dziecka będzie uznane za bezprawne, jeżeli:

a) nastąpiło naruszenie prawa do opieki przyznanego określonej osobie, instytucji lub innej organizacji, wykonywanego wspólnie lub indywidualnie, na mocy ustawodawstwa państwa, w którym dziecko miało miejsce stałego pobytu bezpośrednio przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem, oraz

b) w chwili uprowadzenia lub zatrzymania prawa te były skutecznie wykonywane wspólnie lub indywidualnie albo byłyby tak wykonywane, gdyby nie nastąpiło uprowadzenie lub zatrzymanie.

Prawo do opieki określone w punkcie a) może wynikać w szczególności z mocy samego prawa, z orzeczenia sądowego lub administracyjnego albo z ugody mającej moc prawną w świetle przepisów ustawodawstwa tego państwa".

6 Artykuł 12 tej konwencji przewiduje:

„Jeżeli dziecko zostało bezprawnie uprowadzone lub zatrzymane w rozumieniu artykułu 3, a w chwili wpłynięcia wniosku do władzy sądowej lub administracyjnej umawiającego się państwa, w którym znajduje się dziecko, upłynął okres krótszy niż jeden rok od dnia uprowadzenia lub zatrzymania, zainteresowana władza zarządza niezwłoczne wydanie dziecka.

[…]".

7 Zgodnie z art. 13 konwencji haskiej z 1980 r.:

„Bez względu na postanowienia artykułu poprzedzającego władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego nie jest obowiązana zarządzić wydania dziecka, jeżeli osoba, instytucja lub organizacja sprzeciwiająca się wydaniu dziecka wykaże, że:

[…]

b) istnieje poważne ryzyko, że powrót dziecka naraziłby je na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w sytuacji nie do zniesienia.

[…]”.

Prawo Unii

8 Motywy 12, 17, 21 i 33 rozporządzenia nr 2201/2003 mają następujące brzmienie:

„(12) Podstawy jurysdykcji w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej ustanowione w niniejszym rozporządzeniu ukształtowane są zgodnie z zasadą dobra dziecka, w szczególności według kryterium bliskości. […]

[…]

(17) W przypadku bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania dziecka powinno się niezwłocznie zarządzić jego powrót; w tym celu nadal powinna mieć zastosowanie konwencja haska [z 1980 r.], którą uzupełniają przepisy niniejszego rozporządzenia, w szczególności jej art. 11. Sądy państwa członkowskiego, do którego dziecko zostało bezprawnie uprowadzone lub w którym zostało bezprawnie zatrzymane, powinny mieć w szczególnych, należycie uzasadnionych przypadkach możliwość sprzeciwienia się jego powrotowi. Powinno być jednak możliwe zastąpienie takiego orzeczenia przez późniejsze orzeczenie sądu państwa członkowskiego, w którym dziecko miało zwykły pobyt przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem. Jeżeli takie orzeczenie wymaga powrotu dziecka, powrót powinien nastąpić bez potrzeby przeprowadzenia szczególnego postępowania w sprawie uznania i wykonania tego orzeczenia w państwie członkowskim, do którego dziecko zostało bezprawnie uprowadzone.

[…]

(21) Uznawanie i wykonywanie orzeczeń sądowych wydanych w państwie członkowskim powinno opierać się na zasadzie wzajemnego zaufania, a przyczyny nieuznania orzeczenia powinny być ograniczone do niezbędnego minimum.

[…]

(33) Niniejsze rozporządzenie uznaje prawa podstawowe i jest zgodne z zasadami przyjętymi w [karcie]. W szczególności zmierza do zapewnienia przestrzegania podstawowych praw dziecka określonych w art. 24 [karty]”.

9 Artykuł 1 rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowany „Zakres stosowania”, stanowi w ust. 1–3:

„1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie, bez względu na rodzaj sądu, w sprawach cywilnych dotyczących:

[…]

b) przyznawania, wykonywania, przekazywania, pełnego lub częściowego pozbawienia odpowiedzialności rodzicielskiej.

2. Sprawy, o których mowa w ust. 1 lit. b), dotyczą w szczególności:

a) pieczy nad dzieckiem i prawa do osobistej styczności z dzieckiem;

[…]

3. Niniejsze rozporządzenie nie ma zastosowania do:

[…]

b) orzeczeń w sprawach adopcji, środków przygotowujących do adopcji, jak również unieważnienia i odwołania adopcji;

[…]”.

10 Zgodnie z art. 2 rozporządzenia nr 2201/2003:

„Na użytek niniejszego rozporządzenia:

1) »sąd« obejmuje wszelkie organy państw członkowskich, które są właściwe w sprawach, które zgodnie z art. 1 wchodzą w zakres stosowania niniejszego rozporządzenia;

[…]

7) »odpowiedzialność rodzicielska« oznacza ogół praw i obowiązków, które zostały przyznane osobie fizycznej lub prawnej orzeczeniem, z mocy prawa lub poprzez prawnie wiążące porozumienie, dotyczących osoby lub majątku dziecka. Pojęcie to obejmuje w szczególności pieczę na dzieckiem oraz prawo do osobistej styczności z dzieckiem;

8) »podmiot odpowiedzialności rodzicielskiej« oznacza każdą osobę, na której spoczywa odpowiedzialność rodzicielska za dziecko;

9) »piecza na dzieckiem« obejmuje prawa i obowiązki związane z opieką nad osobą dziecka, w szczególności prawo do określania miejsca pobytu dziecka;

[…]

11) »bezprawne uprowadzenie albo zatrzymanie dziecka« oznacza uprowadzenie lub zatrzymanie dziecka, jeżeli:
   a) narusza to prawo do pieczy nad dzieckiem, które na mocy orzeczenia, z mocy prawa lub poprzez prawnie wiążące porozumienie przysługuje zgodnie z prawem państwa członkowskiego, w którym dziecko bezpośrednio przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem miało zwykły pobyt;

   oraz

   b) pod warunkiem, że prawo pieczy nad dzieckiem było, wspólnie lub samemu, faktycznie wykonywane w czasie uprowadzenia lub zatrzymania dziecka lub byłoby wykonywane, gdyby uprowadzenie lub zatrzymanie nie nastąpiło. Za wspólne wykonywanie pieczy nad dzieckiem uznaje się sytuację, gdy jeden podmiot odpowiedzialności rodzicielskiej na mocy orzeczenia lub z mocy prawa nie może stanowić o miejscu pobytu dziecka bez zgody innego podmiotu odpowiedzialności rodzicielskiej”.

11 Artykuł 11 rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowany „Powrót dziecka”, stanowi:

„1. Jeżeli osoba, instytucja lub inna jednostka sprawująca pieczę nad dzieckiem wnosi pozew lub wniosek do właściwych organów państwa członkowskiego o wydanie orzeczenia na podstawie [konwencji haskiej z 1980 r.] w celu doprowadzenia do powrotu dziecka bezprawnie uprowadzonego lub zatrzymywanego w państwie członkowskim innym niż państwo, w którym dziecko bezpośrednio przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem miało zwykły pobyt, stosuje się ust. 2–8.

[…]

3. Sąd, do którego wniesiono pozew lub wniosek o powrót dziecka zgodnie z ust. 1, w ramach postępowania dotyczącego takiego pozwu lub wniosku działa szybko, stosując najszybsze procedury przewidziane w prawie krajowym.

Bez uszczerbku dla akapitu pierwszego, sąd wydaje swoje orzeczenie nie później niż sześć tygodni od wniesienia pozwu lub wniosku, chyba że na skutek nadzwyczajnych okoliczności nie jest to możliwe.

[…]

6. Jeżeli sąd wydał orzeczenie odmawiające zarządzenia powrotu dziecka na podstawie art. 13 konwencji haskiej z 1980 r., sąd ten musi natychmiast, bezpośrednio lub za pośrednictwem swojego organu centralnego, przekazać odpis orzeczenia odmawiającego zarządzenia powrotu dziecka oraz odpowiednich dokumentów, w szczególności protokołu rozpraw przed sądem, sądowi właściwemu lub organowi centralnemu w państwie członkowskim, w którym dziecko bezpośrednio przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem miało zwykły pobyt, zgodnie z prawem krajowym. Wszystkie wymienione dokumenty zostają przedłożone sądowi w ciągu miesiąca od daty orzeczenia odmawiającego zarządzenia powrotu.

7. O ile jedna ze stron postępowania nie wszczęła postępowania przed sądami państwa członkowskiego, w którym dziecko bezpośrednio przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem miało zwykły pobyt, sąd albo organ centralny, który otrzymuje informacje wymienione w ust. 6, musi powiadomić o tym strony i wezwać je do przedstawienia obserwacji sądowi, zgodnie z prawem krajowym, w terminie trzech miesięcy od daty powiadomienia, aby sąd mógł zbadać kwestię pieczy nad dzieckiem.

Bez uszczerbku dla przepisów jurysdykcyjnych zawartych w niniejszym rozporządzeniu, sąd zamyka sprawę, jeżeli w przewidzianym terminie nie wpłyną do sądu żadne obserwacje.

8. Niezależnie od orzeczenia odmawiającego zarządzenia powrotu dziecka na podstawie art. 13 konwencji haskiej z 1980 r., każde późniejsze orzeczenie zarządzające powrót dziecka, wydane przez sąd mający jurysdykcję zgodnie z niniejszym rozporządzeniem, jest wykonalne […] w celu zapewnienia powrotu dziecka”.

12 Artykuł 19 rozporządzenia nr 2201/2003, dotyczący zawisłości sprawy, przewiduje w ust. 2 i 3:

„2. Jeżeli pozwy lub wnioski dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej w odniesieniu do tego samego dziecka oraz na tej samej podstawie roszczenia zostały wniesione do sądów różnych państw członkowskich, sąd, do którego pozew lub wniosek wniesiono później, zawiesza z urzędu postępowanie do czasu ustalenia jurysdykcji sądu, do którego najpierw wniesiono pozew lub wniosek.

3. Jeżeli ustalona została jurysdykcja sądu, do którego najpierw wniesiono pozew lub wniosek, sąd, do którego pozew lub wniosek wniesiono później, stwierdza brak swej jurysdykcji na rzecz tego sądu.

W takim przypadku strona, która wniosła pozew lub wniosek do sądu, przed którym wszczęto postępowanie później, może wnieść ten pozew lub wniosek do sądu, do którego najpierw wniesiono pozew lub wniosek”.

13 Zgodnie z art. 20 rozporządzenia nr 2201/2003:

„1. W przypadkach niecierpiących zwłoki sądy państwa członkowskiego stosują, niezależnie od przepisów niniejszego rozporządzenia, środki tymczasowe przewidziane w prawie tego państwa członkowskiego, włącznie ze środkami zabezpieczającymi, w odniesieniu do osób lub mienia znajdujących się w tym państwie, nawet jeśli na podstawie niniejszego rozporządzenia rozpoznanie sprawy co do istoty należy do jurysdykcji sądu innego państwa członkowskiego.

2. Środki, o których mowa w ust. 1, tracą moc, gdy sąd państwa członkowskiego, do którego jurysdykcji należy zgodnie z niniejszym rozporządzeniem rozpoznanie sprawy co do istoty, podjął środki, które uważa za właściwe”.

14 Artykuł 23 rozporządzenia, zatytułowany „Podstawy nieuznania orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej”, wymienia okoliczności, w których orzeczenia dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej nie są uznawane.

15 Zgodnie z art. 26 tego rozporządzenia orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej.

16 Artykuł 28, zawarty w sekcji 2 rozdziału III rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowany „Orzeczenia podlegające wykonaniu”, stanowi:

„1. Orzeczenie w sprawie wykonywania odpowiedzialności rodzicielskiej wobec dziecka wydane w jednym państwie członkowskim oraz w tym państwie wykonalne i które zostało doręczone, jest wykonywane w innym państwie członkowskim, jeżeli jego wykonalność w tym państwie została stwierdzona na wniosek którejkolwiek zainteresowanej strony.

[…]”.

17 Zgodnie z art. 31 rozporządzenia nr 2201/2003:

„1. Sąd, do którego wniesiono wniosek [o nadanie klauzuli wykonalności], niezwłocznie wydaje orzeczenie. Ani osoba, przeciwko której ma być uzyskane wykonanie, ani dziecko, nie mają możliwości złożenia w tym stadium postępowania jakiegokolwiek oświadczenia dotyczącego wniosku.

2. Wniosek może być oddalony tylko z powodu jednej z przyczyn przewidzianych w art. 22, 23 i 24.

3. Orzeczenie nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej”.

18 Artykuł 33 rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowany „Środek zaskarżenia”, stanowi:

„1. Każda ze stron może wnieść środek zaskarżenia od orzeczenia rozstrzygającego o wniosku o stwierdzenie wykonalności.

[…]

3. Środek zaskarżenia jest rozpoznawany zgodnie z przepisami właściwymi dla postępowania spornego.

[…]

5. Środek zaskarżenia przeciwko stwierdzeniu wykonalności musi zostać wniesiony w ciągu miesiąca od jego doręczenia. Jeżeli strona, przeciwko której ma być uzyskane wykonanie, ma zwykły pobyt w państwie członkowskim innym niż to, w którym nastąpiło stwierdzenie wykonalności, termin do wniesienia środka zaskarżenia wynosi dwa miesiące i biegnie od dnia doręczenia tej stronie stwierdzenia wykonalności osobiście lub w jej miejscu zamieszkania. Przedłużenie tego terminu z powodu dużej odległości jest wyłączone".

19 Zgodnie z art. 60 rozporządzenia nr 2201/2003:

„W stosunkach między państwami członkowskimi niniejsze rozporządzenie ma pierwszeństwo przed poniższymi konwencjami w zakresie, w jakim dotyczą one spraw uregulowanych w niniejszym rozporządzeniu:

[…]

e) Konwencją haską z dnia 25 października 1980 r. dotyczącą cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę".

Prawo irlandzkie

20 Jak wynika z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie C-325/18, art. 42A regulaminu postępowania przed sądami wyższej instancji, wprowadzony przez Statutory Instrument nr 9 z 2016 r. [regulamin postępowania przed sądami wyższej instancji (jurysdykcja, uznawanie i wykonywanie orzeczeń z 2016 r.)], w swojej pierwotnej wersji z 1989 r. przewidywał automatyczne zawieszenie wykonania orzeczenia w sprawie stwierdzenia wykonalności do czasu rozpatrzenia środka zaskarżenia. Uznano jednak, że zasada automatycznego zawieszenia nie jest odpowiednia w sprawach objętych zakresem stosowania rozporządzenia nr 2201/2003. Wspomniany art. 42A reguła 10 ust. 2 lit. ii) przewiduje obecnie, że „wykonanie wyroku lub orzeczenia może mieć miejsce przed upływem" terminu do wniesienia odpowiedniego środka zaskarżenia.

21 Zgodnie z art. 42A regułą 10 ust. 2 lit. iii) regulaminu postępowania przed sądami wyższej instancji orzeczenie w sprawie stwierdzenia wykonalności powinno zawierać informację, że „wykonanie wyroku lub orzeczenia może zostać zawieszone na wniosek złożony w postępowaniu sądowym w przypadku, gdy w państwie członkowskim pochodzenia został wniesiony zwykły środek zaskarżenia".

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

22 Zainteresowani rodzice, obywatele brytyjscy, którzy zawarli związek małżeński i wspólnie zamieszkiwali w Zjednoczonym Królestwie, w dniu 5 września 2017 r. przybyli promem do Irlandii wraz z trójką dzieci, z których jedno urodziło się dwa dni wcześniej. Pani E. jest matką trojga dzieci, natomiast pan E. jest ojcem jedynie najmłodszego z tych trojga dzieci.

23 W czerwcu 2017 r. w Zjednoczonym Królestwie zostały wydane tymczasowe decyzje o oddaniu dzieci pod opiekę państwa w odniesieniu do dwojga starszych dzieci. HCC wyrażała już bowiem zaniepokojenie sytuacją tej rodziny, w szczególności z uwagi na poziom higieny w gospodarstwie domowym, zdolność rodziców do reagowania na zachowanie ich dzieci, przemoc domową w poprzednich związkach oraz problem uzależnienia od narkotyków. Okazało się również, że jedno z dzieci doznało obrażeń niebędących następstwem nieszczęśliwego wypadku i nie można było wykluczyć, że sprawcą był pan E.

24 W dniu 8 września 2017 r. ze względu na obawy organów władzy publicznej Zjednoczonego Królestwa dotyczące bezpieczeństwa dzieci High Court of Justice (England and Wales) [wysoki trybunał (Anglia i Walia), Zjednoczone Królestwo] wydał orzeczenie w sprawie oddania trojga dzieci pod opiekę państwa, przyznające opiekę nad nimi HCC (zwane dalej „orzeczeniem o oddaniu dzieci pod opiekę państwa") i obejmujące zarządzenie powrotu trojga dzieci (zwane dalej „nakazem powrotu").

25 Tego samego dnia HCC nawiązała kontakt ze swoim irlandzkim odpowiednikiem, Child and Family Agency (agencją ds. dzieci i rodziny, Irlandia, zwaną dalej „Agencją"), informując o swoim zamiarze złożenia do High Court (England and Wales) [wysokiego trybunału (Anglia i Walia)] wniosku o wydanie orzeczenia w sprawie powrotu trojga dzieci. Agencja odpowiedziała, że takie orzeczenie powinno zostać wykonane zgodnie z rozporządzeniem nr 2201/2003. Później, tego samego dnia, HCC poinformowała Agencję, że jeszcze w tym samym dniu wspomniany sąd wydał orzeczenie nakazujące powrót dzieci.

26 Agencja odbyła wiele wizyt w domu państwa E. w Irlandii, ale nie stwierdzono nic niepokojącego w odniesieniu do dzieci. Zainteresowani rodzice oświadczyli Agencji, że zalecano im przeniesienie się do Irlandii, aby uniknąć interwencji służb socjalnych i oddania trojga dzieci pod opiekę państwa.

27 Agencja poinformowała rodziców, że zwróci się z wnioskiem o tymczasowe oddanie trojga dzieci pod opiekę państwa w oparciu o informacje przekazane przez HCC. Agencja poinformowała ich również, że HCC może zwrócić się do High Court (wysokiego trybunału, Irlandia) o uznanie orzeczenia w sprawie powrotu trojga dzieci i że jeśli ten wniosek zostanie uwzględniony, wówczas dzieci będą musiały wrócić do Zjednoczonego Królestwa.

28 W dniu 14 września 2017 r. District Court (sąd rejonowy, Irlandia) przyznał tymczasową pieczę nad trójką dzieci Agencji, która umieściła je w rodzinie zastępczej. Zainteresowani rodzice zgodzili się na tę tymczasową opiekę, nie uznając jednak jej zasadności. Agencja zorganizowała spotkanie z rodzicami dotyczące planu oddania dzieci pod opiekę państwa. Rodzice zostali wyraźnie poinformowani, że HCC zamierza zwrócić się o wykonanie orzeczenia w sprawie powrotu wydanego przez High Court (England and Wales) [wysoki trybunał (Anglia i Walia)] w drodze złożenia do High Court (wysokiego trybunału, Irlandia) wniosku w postępowaniu niespornym w celu doprowadzenia do powrotu dzieci do Zjednoczonego Królestwa.

29 W dniu 21 września 2017 r. High Court (wysoki trybunał, Irlandia) wydał zgodnie z rozdziałem III rozporządzenia nr 2201/2003 postanowienie uznające orzeczenie o oddaniu dzieci pod opiekę państwa i nakazujące, aby to orzeczenie „zostało wykonane na tym terytorium" (zwane dalej „orzeczeniem ex parte"). W tym samym dniu troje dzieci zostało przekazanych pracownikom socjalnym HCC i zabranych do Zjednoczonego Królestwa.

30 Uznając, że istnieje ryzyko ucieczki, służby socjalne HCC wyraźnie zażądały od swojego irlandzkiego odpowiednika, aby nie nawiązywać kontaktu z zainteresowanymi rodzicami. Rodzice zostali zatem powiadomieni telefonicznie dopiero w późniejszym czasie, to znaczy w samym dniu powrotu trojga dzieci, a orzeczenie ex parte zostało im formalnie doręczone dopiero następnego dnia.

31 Rodzice podjęli próbę wniesienia środka zaskarżenia od orzeczenia w sprawie oddania dzieci pod opiekę państwa, ale w dniu 9 października 2017 r. Court of Appeal of England and Wales [sąd apelacyjny (Anglia i Walia)] odmówił im wydania zgody na wniesienie środka zaskarżenia.

32 W dniu 24 listopada 2017 r. zainteresowani rodzice zainicjowali przed High Court (wysokim trybunałem, Irlandia) postępowanie odwoławcze przeciwko orzeczeniu ex parte. Ów środek zaskarżenia, który został wniesiony dwa dni po upływie terminu przewidzianego w art. 33 ust. 5 rozporządzenia nr 2201/2003, został odrzucony w dniu 18 stycznia 2018 r. jako wniesiony po terminie

z tego względu, że termin przewidziany przez ten przepis jest terminem zawitym i sądowi rozpatrującemu sprawę nie przysługuje jurysdykcja do jego przedłużenia. Rodzice odwołali się od tej decyzji do sądu odsyłającego.

33 W tych okolicznościach Court of Appeal (sąd apelacyjny, Irlandia) postanowił zawiesić postępowanie w sprawie C-325/18 i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy w razie zarzucanego bezprawnego uprowadzenia dzieci z państwa ich zwykłego pobytu przez ich rodziców lub innych członków rodziny z naruszeniem orzeczenia sądowego uzyskanego przez organ publiczny tego państwa, taki organ publiczny może wystąpić o wykonanie każdego orzeczenia sądowego zarządzającego powrót dzieci do tego państwa przez sądy innego państwa członkowskiego zgodnie z przepisami rozdziału III rozporządzenia [nr 2201/2003], czy też takie działanie stanowiłoby bezprawne naruszenie przez ten organ art. 11 tego rozporządzenia i [konwencji haskiej z 1980 r.] lub stanowiłoby innego rodzaju naruszenie przez ten organ praw lub nadużycie przepisów?

2) Czy w sprawie dotyczącej zawartych w rozporządzeniu nr 2201/2003 przepisów odnoszących się do wykonywania orzeczeń przysługuje jurysdykcja w odniesieniu do przedłużenia terminu, o którym mowa w art. 33 ust. 5, w przypadku gdy opóźnienie jest zasadniczo nieznaczne, a termin byłby w innych okolicznościach przedłużony na podstawie krajowych norm prawa procesowego?

3) Bez uszczerbku dla pytania drugiego, czy działania zagranicznego organu publicznego, który zabiera dzieci, których dotyczy spór, z terytorium objętego jurysdykcją państwa członkowskiego, na podstawie orzeczenia w sprawie stwierdzenia wykonalności wydanego w procedurze ex parte zgodnie z art. 31 rozporządzenia nr 2201/2003, lecz przed doręczeniem takiego orzeczenia rodzicom, co pozbawia rodziców możliwości skorzystania z przysługujących im praw do wystąpienia o zawieszenie wykonania takiego orzeczenia do czasu rozpatrzenia środka zaskarżenia, naruszają istotę praw przysługujących rodzicom na podstawie art. 6 [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, podpisanej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.] lub art. 47 karty, skutkiem czego należałoby dopuścić możliwość przedłużenia terminu (na potrzeby art. 33 ust. 5 tego rozporządzenia)?”.

34 Zainteresowani rodzice złożyli następnie do sądu odsyłającego wniosek o zastosowanie środków tymczasowych w celu zawieszenia postępowania adopcyjnego dotyczącego trojga dzieci.

35 HCC poinformowała o swoim zamiarze przeprowadzenia postępowania adopcyjnego wyłącznie w odniesieniu do najmłodszego dziecka w związku z tym, że dwoje pozostałych dzieci przebywa obecnie w Zjednoczonym Królestwie z ojcem jednego z nich.

36 HCC została wskazana jako „strona” w postępowaniu głównym, jednak nie uczestniczyła w tym postępowaniu przed sądem odsyłającym i nie skorzystała z prawa do bycia wysłuchaną przed tym sądem.

37 W tych okolicznościach Court of Appeal (sąd apelacyjny, Irlandia) postanowił zawiesić postępowanie w sprawie C-375/18 i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy prawo Unii, a zwłaszcza przepisy [rozporządzenia nr 2201/2003] stoją na przeszkodzie temu, aby sąd państwa członkowskiego wydał w drodze postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych (przewidującego środki zabezpieczające) nakaz skierowany in personam do organu publicznego innego państwa członkowskiego uniemożliwiający takiemu organowi przeprowadzenie postępowania adopcyjnego dzieci w sądach takiego innego państwa członkowskiego, w sytuacji gdy tenże nakaz in personam zostaje wydany ze względu na konieczność ochrony praw stron w postępowaniu w sprawie wykonania orzeczenia wynikającym z rozdziału III tego rozporządzenia?”.

38 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 11 czerwca 2018 r. sprawy C-325/18 i C-375/18 zostały połączone do celów pisemnego i ustnego etapu postępowania i wydania wyroku.

W przedmiocie pilnego trybu prejudycjalnego

39 Sąd odsyłający wniósł o zastosowanie do niniejszego odesłania prejudycjalnego trybu pilnego przewidzianego w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem.

40 Na poparcie swojego wniosku sąd odsyłający podkreśla pilny charakter sprawy C-325/18 ze względu na wszczęte przez HCC postępowanie w sprawie adopcji dzieci, któremu to sprzeciwia się matka trojga dzieci. Jeśli chodzi o najmłodsze dziecko, sprzeciwia się temu również ojciec tego dziecka.

41 Sąd odsyłający podnosi poza tym, że złożenie wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego w sprawie C-375/18 wynika z postępowania w sprawie zastosowania środka tymczasowego, które to w przypadku braku uruchomienia pilnego trybu prejudycjalnego przez Trybunał zostanie pozbawione swej skuteczności (effet utile).

42 W tym względzie należy zaznaczyć w pierwszej kolejności, że niniejsze odesłanie prejudycjalne dotyczy wykładni rozporządzenia nr 2201/2003, które zostało przyjęte na podstawie między innymi art. 61 lit. c) WE, obecnie art. 67 TFUE, który jest zawarty w tytule V części trzeciej traktatu FUE, dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Może ono w konsekwencji podlegać rozpoznaniu w pilnym trybie prejudycjalnym.

43 Po drugie należy wskazać, że sprawy rozpatrywane w postępowaniu głównym dotyczą trojga dzieci poniżej szóstego roku życia, oddzielonych od matki od blisko roku, oraz że HCC podjęła działania w Zjednoczonym Królestwie w celu przeprowadzenia adopcji najmłodszego dziecka.

44 W tych okolicznościach, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznik generalnej, pierwsza izba Trybunału w dniu 11 czerwca 2018 r. postanowiła uwzględnić wniosek sądu odsyłającego o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego w sprawie C-325/18

45 W pierwszym pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający zastanawia się zasadniczo, czy przepisy ogólne rozdziału III rozporządzenia nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy zarzucane jest bezprawne uprowadzenie dzieci, w przyjmującym państwie członkowskim można zgodnie z tymi przepisami ogólnymi stwierdzić wykonalność orzeczenia sądu państwa członkowskiego, w którym miały one zwykły pobyt.

46 Sąd odsyłający pyta w szczególności, czy HCC powinna była wyczerpać środki zaskarżenia dostępne na mocy konwencji haskiej z 1980 r. w przyjmującym państwie członkowskim, zanim podjęła próbę – tak jak to uczyniła – uzyskania uznania i wykonania orzeczenia o oddaniu dzieci pod opiekę państwa na podstawie rozdziału III rozporządzenia nr 2201/2003.

47 Po pierwsze, należy zauważyć, że skoro celem tego rozporządzenia jest – jak wynika z jego preambuły – utworzenie przestrzeni sądowniczej w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych poprzez określenie zasad rządzących jurysdykcją, uznawaniem i wykonywaniem orzeczeń w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, podczas gdy przedmiotem konwencji – zgodnie z jej art. 1 lit. a) – jest zapewnienie niezwłocznego powrotu dzieci bezprawnie uprowadzonych lub zatrzymanych w jednym z umawiających się państw, istnieje ścisły związek między tymi dwoma

aktami, których wspólnym celem jest co do zasady zniechęcanie do uprowadzania dzieci z jednego państwa członkowskiego do drugiego, a w przypadku gdy do takiego uprowadzenia dojdzie – spowodowanie niezwłocznego powrotu dziecka do państwa jego zwykłego pobytu (zob. podobnie wyrok z dnia 11 lipca 2008 r., Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, pkt 48, 52).

48 Należy wskazać, że motyw 17 rozporządzenia nr 2201/2003 podkreśla jego komplementarny charakter, wskazując, iż uzupełnia ono przepisy konwencji haskiej z 1980 r., która nadal znajduje zastosowanie.

49 Artykuł 34 tej konwencji przewiduje ponadto, że „nie stoi [ona] na przeszkodzie powoływaniu się na inne postanowienia międzynarodowe wiążące państwo wzywające i państwo wezwane lub na prawo państwa wezwanego dla uzyskania zwrotu dziecka, które zostało bezprawnie uprowadzone lub zatrzymane, albo dla ustalenia prawa do odwiedzin”.

50 Powiązanie obu rozpatrywanych aktów zostało wyjaśnione w art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003, zgodnie z którym sądy państwa członkowskiego powinny stosować ust. 2–8 tego artykułu do postępowania w sprawie powrotu dziecka przewidzianego w konwencji haskiej z 1980 r.

51 Należy stwierdzić, że wspomniane przepisy nie wymagają, aby w przypadku zarzutu uprowadzenia dziecka za granicę osoba, instytucja lub organ oparła się na konwencji haskiej z 1980 r. przy żądaniu niezwłocznego powrotu tego dziecka do państwa miejsca stałego pobytu.

52 Wykładnię tę potwierdza art. 60 rozporządzenia nr 2201/2003, z którego wynika, że rozporządzenie to ma pierwszeństwo przed konwencją haską z 1980 r. (wyrok z dnia 11 lipca 2008 r., Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, pkt 54).

53 Tym samym podmiot odpowiedzialności rodzicielskiej może zgodnie z przepisami rozdziału III rozporządzenia nr 2201/2003 złożyć wniosek o uznanie i wykonanie orzeczenia dotyczącego władzy rodzicielskiej i powrotu dziecka wydanego przez właściwy sąd na mocy sekcji 2 rozdziału II rozporządzenia nr 2201/2003, nawet jeśli nie złożył wniosku o powrót dziecka w oparciu o konwencję haską z 1980 r.

54 Po drugie należy zbadać, czy orzeczenie nakazujące powrót dziecka wchodzi w przedmiotowy zakres stosowania tego rozporządzenia, co kwestionuje C.E.

55 Z art. 1 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 2201/2003 wynika, że ma ono zastosowanie bez względu na rodzaj sądu w sprawach cywilnych dotyczących zwłaszcza: przyznawania, wykonywania, przekazywania, pełnego lub częściowego pozbawienia odpowiedzialności rodzicielskiej. W tym kontekście pojęcia „sprawy cywilne” nie należy postrzegać zbyt restrykcyjnie, lecz należy postrzegać je jako pojęcie autonomiczne prawa Unii, obejmujące w szczególności wszystkie pozwy lub wnioski, środki i orzeczenia „w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej” w rozumieniu tego rozporządzenia, zgodnie z celem przywołanym w jego motywie 5 (wyrok z dnia 21 października 2015 r., Gogova, C-215/15, EU:C:2015:710, pkt 26).

56 Artykuł 1 ust. 2 lit. a)–d) rozporządzenia nr 2201/2003 wyjaśnia, że sprawy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej mogą w szczególności dotyczyć pieczy, opieki, wyznaczenia oraz zakresu zadań każdej osoby lub jednostki, która jest odpowiedzialna za osobę lub majątek dziecka, reprezentuje je lub udziela mu pomocy, a także umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczej.

57 Pojęcie „odpowiedzialność rodzicielska” zostało zdefiniowane szeroko w art. 2 ust. 7 rozporządzenia nr 2201/2003 w ten sposób, że oznacza ono ogół praw i obowiązków, które zostały przyznane osobie fizycznej lub prawnej orzeczeniem, z mocy prawa lub poprzez prawnie wiążące porozumienie,

dotyczących osoby lub majątku dziecka (wyroki: z dnia 27 listopada 2007 r., C, C-435/06, EU:C:2007:714, pkt 49; z dnia 26 kwietnia 2012 r., Health Service Executive, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, pkt 59).

58 Należy stwierdzić, że skorzystanie przez sąd z przysługującej mu jurysdykcji w zakresie oddania dzieci pod opiekę państwa oznacza wykonywanie względem dzieci praw związanych z ich dobrostanem lub wychowaniem w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 2201/2003, które normalnie są wykonywane przez rodziców, a nawet kwestii dotyczących opieki i kurateli w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. b) tego rozporządzenia. Jak wskazał sąd odsyłający, przeniesienie prawa do pieczy nad dzieckiem na organ administracyjny również wchodzi w zakres stosowania wspomnianego rozporządzenia.

59 W tym względzie z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że w orzeczeniu wydanym w procedurze ex parte zgodnie z rozdziałem III rozporządzenia nr 2201/2003 High Court (wysoki trybunał, Irlandia) uznał orzeczenie o oddaniu dzieci pod opiekę państwa i stwierdził jego wykonalność w Irlandii.

60 Bezsporne jest, że wniosek o powrót trojga dzieci nie został oparty na konwencji haskiej z 1980 r. i że sentencja orzeczenia o oddaniu dzieci pod opiekę państwa składa się z kilku części, w tym objęcia tych dzieci opieką i nakazu powrotu. Tym samym wydaje się, że wspomniany nakaz powrotu wynika z orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej i jest nierozerwalnie z nim związany.

61 Z powyższego wynika, że orzeczenie dotyczące oddania dzieci pod opiekę państwa i nakazujące powrót tych dzieci, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, o którego wykonanie zwrócono się do High Court (wysokiego trybunału, Irlandia), dotyczy przyznania, wykonywania lub ograniczenia odpowiedzialności rodzicielskiej w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 i jest związane z „pieczą” lub „opieką” w rozumieniu ust. 2 tego artykułu. Takie orzeczenie wchodzi zatem w przedmiotowy zakres stosowania wspomnianego rozporządzenia.

62 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze trzeba udzielić następującej odpowiedzi: przepisy ogólne rozdziału III rozporządzenia nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy zarzucane jest bezprawne uprowadzenie dzieci, w przyjmującym państwie członkowskim można zgodnie z tymi przepisami ogólnymi stwierdzić wykonalność orzeczenia sądu państwa członkowskiego, w którym miały one zwykły pobyt, nakazującego ich powrót i będącego konsekwencją orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego w sprawie C-325/18

63 W pytaniach drugim i trzecim, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający pyta zasadniczo, czy art. 33 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003, w związku z art. 47 karty, należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym stoi on na przeszkodzie wykonaniu orzeczenia sądu państwa członkowskiego nakazującego oddanie dzieci pod opiekę państwa i ich powrót, którego wykonalność została stwierdzona w wezwanym państwie członkowskim, przed doręczeniem orzeczenia w sprawie stwierdzenia jego wykonalności zainteresowanym rodzicom, oraz czy wobec osoby, przeciwko której wniesiony został wniosek o wykonanie tego orzeczenia, należy powoływać się na termin do wniesienia środka zaskarżenia przewidziany w art. 33 ust. 5 tego rozporządzenia.

64 Jak wynika z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, art. 42A reguła 10 ust. 2 lit. ii) regulaminu postępowania przed sądami wyższej instancji przewiduje, że „wykonanie wyroku lub orzeczenia może mieć miejsce przed upływem” terminu na wniesienie środka zaskarżenia.

65 Trybunał stwierdził bowiem, że w celu uniknięcia sytuacji, w której zawieszający skutek środka zaskarżenia na orzeczenie stwierdzające wykonalność mógłby zagrozić niezwłoczności, o której mowa w art. 31 rozporządzenia nr 2201/2003, orzeczenie o umieszczeniu dziecka poza rodziną staje się wykonalne z chwilą stwierdzenia jego wykonalności przez sąd wezwanego państwa członkowskiego zgodnie z tymże art. 31 (wyrok z dnia 26 kwietnia 2012 r., Health Service Executive, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, pkt 125). Trybunał orzekł zatem, że orzeczenie sądu wezwanego państwa członkowskiego dotyczące wniosku o stwierdzenie wykonalności powinno być wydane – by nie pozbawiać rozporządzenia nr 2201/2003 jego skuteczności (effet utile) – szczególnie szybko, a środki zaskarżenia wnoszone na takie orzeczenie sądu wezwanego państwa członkowskiego nie mogą mieć skutku zawieszającego (wyrok z dnia 26 kwietnia 2012 r., Health Service Executive, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, pkt 129).

66 To stwierdzenie nie przesądza jednak odrębnej kwestii, czy orzeczenie, którego wykonalność została stwierdzona na etapie procedury ex parte, może zostać wykonane przed jego doręczeniem.

67 W tym względzie należy stwierdzić, że sama treść art. 33 rozporządzenia nr 2201/2003 nie pozwala udzielić odpowiedzi na przedstawione pytania.

68 Wspomniany przepis przewiduje bowiem, że termin do wniesienia środka zaskarżenia od orzeczenia stwierdzającego wykonalność biegnie od dnia jego doręczenia, nie wyjaśnia jednak, czy wykonanie może nastąpić przed tym doręczeniem.

69 Należy przypomnieć w tej kwestii, że wymóg doręczenia orzeczenia o zezwoleniu na wykonanie ma za zadanie, z jednej strony, ochronę praw strony, wobec której wnosi się o wykonanie orzeczenia, a z drugiej, umożliwienie w celach dowodowych dokładnego obliczenia bezwzględnego terminu do wniesienia środka zaskarżenia, o którym mowa w art. 33 rozporządzenia nr 2201/2003 (zob. analogicznie wyrok z dnia 16 lutego 2006 r., Verdoliva, C-3/05, EU:C:2006:113, pkt 34).

70 Ten wymóg doręczenia orzeczenia, a także wspólne przekazanie informacji dotyczących środka zaskarżenia, gwarantuje, że strona, wobec której wniesiono o wykonanie orzeczenia, korzysta z prawa do skutecznego środka prawnego. Tym samym uznanie, że zainteresowana strona miała możliwość, w rozumieniu art. 33 rozporządzenia nr 2201/2003, złożenia środków zaskarżenia od orzeczenia o zezwoleniu na wykonanie, oznacza, że powinna znać treść tego orzeczenia, co zakłada, że orzeczenie to było jej doręczone (zob. analogicznie wyrok z dnia 14 grudnia 2006 r., ASML, C-283/05, EU:C:2006:787, pkt 40).

71 W tym względzie z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że zgodnie z art. 42A regułą 10 ust. 2 lit. iii) regulaminu sądów najwyższej instancji orzeczenie w sprawie stwierdzenia wykonalności powinno zawierać informację, iż „wykonanie wyroku lub orzeczenia może zostać zawieszone na wniosek złożony w postępowaniu sądowym w przypadku, gdy w państwie członkowskim pochodzenia został wniesiony zwykły środek zaskarżenia".

72 Możliwość skorzystania z prawa do wystąpienia zgodnie z prawem krajowym o zawieszenie wykonania takiego orzeczenia stanowi bowiem istotne zabezpieczenie podstawowego prawa do skutecznego środka prawnego oraz, bardziej ogólnie, prawa do obrony, które może zostać przyznane w szczególności, jeżeli wykonanie orzeczenia może przynieść szczególnie niekorzystne skutki.

73 W tych okolicznościach, jak wskazała rzecznik generalna w pkt 119 opinii, podczas gdy osoba, przeciwko której został złożony wniosek o wykonanie, powinna mieć możliwość wniesienia środka zaskarżenia, aby móc w szczególności powołać się na jedną z podstaw nieuznania orzeczeń, o których mowa w art. 23 rozporządzenia, należy stwierdzić, że wykonanie zarządzenia powrotu, jeszcze zanim orzeczenie zostało doręczone zainteresowanym rodzicom, uniemożliwiło im zaskarżenie we właściwym czasie „orzeczenia o stwierdzeniu wykonalności" zgodnie z art. 33 ust. 5 rozporządzenia nr 2201/2003, a w każdym wypadku złożenie wniosku o zawieszenie jego wykonania.

74 Należy zauważyć ponadto, że podczas rozprawy przed Trybunałem HCC podniosła, iż natychmiastowe wykonanie orzeczenia stało się konieczne w związku z „ogólnym ryzykiem ucieczki". Należy stwierdzić jednak, że z dniem 14 września 2017 r. dzieci zostały umieszczone w rodzinie zastępczej w Irlandii. Tym samym nie wydaje się, aby wykonanie orzeczenia nakazującego ich powrót do Zjednoczonego Królestwa miało szczególnie pilny charakter.

75 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że wykonanie orzeczenia sądu państwa członkowskiego nakazującego objęcie opieką i powrót dzieci, którego wykonalność została stwierdzona w wezwanym państwie członkowskim, jeszcze przed doręczeniem orzeczenia o stwierdzeniu wykonalności takiego orzeczenia zainteresowanym rodzicom, jest sprzeczne z art. 33 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 w związku z art. 47 karty.

76 Sąd odsyłający pyta również, czy w takich okolicznościach art. 33 ust. 5 rozporządzenia nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że zainteresowani rodzice mogą powoływać się na przewidziany w tym przepisie termin do wniesienia środka zaskarżenia.

77 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem terminy przedawnienia mają ogólnie na celu zapewnienie pewności prawa (wyrok z dnia 7 lipca 2016 r., Lebek, C-70/15, EU:C:2016:524, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponadto jest również zgodne z dobrem dziecka, że dotyczące go orzeczenia mogą być zaskarżane tylko w ograniczonym czasie.

78 W sprawie w postępowaniu głównym bezsporne jest, że orzeczenie o stwierdzeniu wykonalności zostało faktycznie doręczone zainteresowanym rodzicom.

79 Wprawdzie w związku z tym, że doręczenie nastąpiło po wykonaniu tego orzeczenia, rodzice zostali pozbawieni przysługującego im prawa do zawieszenia wykonania orzeczenia nakazującego powrót, jednak to naruszenie ich prawa do obrony nie ma żadnego wpływu na termin do wniesienia środka zaskarżenia biegnący od doręczenia tego orzeczenia.

80 W tych okolicznościach termin do wniesienia środka zaskarżenia przewidziany w art. 33 ust. 5 rozporządzenia nr 2201/2003 nie może więc zostać przedłużony przez sąd rozpatrujący sprawę.

81 Biorąc pod uwagę rozważania zawarte w pkt 75 niniejszego wyroku, do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy prawo krajowe pozwala mu na cofnięcie poprzednio wydanego orzeczenia dotyczącego wniosku o stwierdzenie wykonalności.

82 W związku z powyższym na pytania drugie i trzecie należy odpowiedzieć, że art. 33 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003, w związku z art. 47 karty, należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej, jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, sprzeciwia się on wykonaniu orzeczenia sądu państwa członkowskiego zobowiązującego do oddania dzieci pod opiekę państwa i zarządzającego ich powrót, którego wykonalność została stwierdzona w wezwanym państwie członkowskim, przed doręczeniem orzeczenia w sprawie stwierdzenia jego wykonalności zainteresowanym rodzicom. Artykuł 33 ust. 5 rozporządzenia nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że termin do wniesienia środka zaskarżenia nie może zostać przedłużony przez sąd rozpatrujący sprawę.

W przedmiocie pytania w sprawie C-375/18

83 W pytaniu czwartym sąd odsyłający pyta zasadniczo, czy rozporządzenie nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej, jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, sprzeciwia się ono przyjęciu przez sąd państwa członkowskiego środków zabezpieczających w postaci nakazu in personam, którego adresatem byłby organ administracji publicznej innego państwa

członkowskiego, mającego na celu wprowadzenie zakazu wszczęcia lub dalszego prowadzenia przez ten organ przed sądami tego innego państwa członkowskiego postępowania w przedmiocie adopcji przebywających w tym państwie dzieci.

84 Należy przypomnieć, że art. 20 rozporządzenia nr 2201/2003 pozwala wskazanym w nim sądom na podjęcie środków tymczasowych lub zabezpieczających, pod warunkiem, że nie opierają one swojej jurysdykcji – w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej – na jednym z artykułów rozdziału II sekcja 2 tego rozporządzenia (wyrok z dnia 15 lipca 2010 r., Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, pkt 63).

85 Wspomniane sądy są uprawnione do podejmowania środków tymczasowych lub zabezpieczających wyłącznie pod warunkiem, że zostaną spełnione łącznie trzy przesłanki, a mianowicie:

– stosowane środki powinny być pilne,

– powinny być stosowane względem osób lub mienia znajdujących się w państwie członkowskim, w którym sądy te mają siedzibę, oraz

– powinny mieć charakter tymczasowy (wyrok z dnia 15 lipca 2010 r., Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo).

86 Wynika stąd, że niekoniecznie każde orzeczenie, z którego nie wynika, że zostało wydane przez sąd, który posiada – lub można domniemywać, że posiada – jurysdykcję co do istoty, wchodzi w zakres art. 20 rozporządzenia nr 2201/2003, gdyż podlega ono pod ten przepis jedynie wtedy, gdy spełnia przewidziane w nim przesłanki (wyrok z dnia 15 lipca 2010 r., Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, pkt 78).

87 Tymczasem należy stwierdzić, że rozpatrywany w postępowaniu głównym wniosek o wydanie nakazu nie dotyczy osób obecnych w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę sąd odsyłający, a zatem nie spełnia przesłanki określonej w pkt 85 niniejszego wyroku.

88 Wynika stąd, że środek zabezpieczający, taki jak nakaz rozpatrywany w postępowaniu głównym, o którego wydanie zwrócono się do sądu państwa członkowskiego, wobec organu administracji publicznej innego państwa członkowskiego, zakazujący wszczęcia lub dalszego prowadzenia przez ten organ postępowania przed sądami tego innego państwa członkowskiego w przedmiocie adopcji przebywających w tym państwie dzieci, nie wchodzi w zakres art. 20 rozporządzenia nr 2201/2003.

89 Ponadto sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy taki nakaz oznaczałby zakaz występowania przez HCC do właściwych sądów angielskich i zbliżałby się swoim charakterem do *anti-suit injunction*, zakazu niedozwolonego w świetle wyroków Trybunału z dnia 27 kwietnia 2004 r., Turner (C-159/02, EU:C:2004:228), oraz z dnia 10 lutego 2009 r., Allianz i Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2009:69).

90 We wspomnianych wyrokach Trybunał orzekł, że *anti-suit injunction*, to znaczy wydanie wobec danej osoby zakazu wszczynania i dalszego prowadzenia postępowania przed sądami innego państwa członkowskiego, jest niezgodne z Konwencją z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32) oraz z rozporządzeniem nr 44/2001, ponieważ taki nakaz narusza zasadę, że każdy sąd, do którego wniesiono powództwo, sam ustala, na podstawie znajdujących do niego zastosowanie przepisów, czy jest właściwy do rozstrzygnięcia wniesionego do niego sporu. Taka ingerencja w jurysdykcję sądu innego państwa członkowskiego jest ponadto niezgodna z zasadą wzajemnego zaufania będącą podstawą ustanowienia obligatoryjnego systemu jurysdykcji, do którego poszanowania są zobowiązane wszystkie sądy państw członkowskich objętych zakresem obowiązywania wspomnianych aktów

prawnych (wyroki: z dnia 27 kwietnia 2004 r., Turner, C-159/02, EU:C:2004:228, pkt 24, 25; z dnia 10 lutego 2009 r., Allianz i Generali Assicurazioni Generali, C-185/07, EU:C:2009:69, pkt 29, 30; z dnia 13 maja 2015 r., Gazprom, C-536/13, EU:C:2015:316, pkt 33, 34).

91 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że zgodnie z tym orzecznictwem rozporządzenie nr 2201/2003, a w szczególności jego art. 26, nie pozwala na wydanie nakazu mającego na celu zakazanie HCC wszczęcia postępowania sądowego w Zjednoczonym Królestwie w przedmiocie adopcji dzieci lub zakwestionowanie jurysdykcji sądów angielskich w tym zakresie.

92 Należy stwierdzić jednak, że zgodnie z informacjami przedstawionymi przez sąd odsyłający oraz oraz ze stwierdzeniem rzecznik generalnej w pkt 153 i 154 opinii ani przedmiotem, ani celem nakazu, o którego wydanie wystąpili zainteresowani rodzice, nie jest uniemożliwienie HCC złożenia wniosku do sądu angielskiego w odniesieniu do tego samego przedmiotu sprawy co przedmiot sporu zawisłego przed sądem odsyłającym, ponieważ postępowanie sądowe w przedmiocie adopcji wszczęte lub prowadzone w dalszym ciągu w Zjednoczonym Królestwie dotyczy zupełnie innego przedmiotu i ma zupełnie inne skutki niż postępowanie na podstawie rozporządzenia nr 2201/2003 dotyczące powrotu dzieci i mające na celu zapewnienie zainteresowanym rodzicom prawa do środka zaskarżenia.

93 Dodatkowo zgodnie z samym brzmieniem art. 1 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 2201/2003 decyzja w sprawie adopcji i środki przygotowujące do adopcji nie są objęte zakresem tego rozporządzenia.

94 Biorąc pod uwagę całość powyższych rozważań, na pytanie czwarte trzeba odpowiedzieć, że rozporządzenie nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, iż w sytuacji takiej, jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, nie stoi ono na przeszkodzie przyjęciu przez sąd państwa członkowskiego środków zabezpieczających w postaci nakazu, którego adresatem jest organ publiczny innego państwa członkowskiego, zakazującego wszczęcia lub dalszego prowadzenia przez ten organ przed sądami tego innego państwa członkowskiego postępowania w przedmiocie adopcji przebywających w tym państwie dzieci.

W przedmiocie kosztów

95 Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) **Przepisy ogólne rozdziału III rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy zarzucane jest bezprawne uprowadzenie dzieci, w przyjmującym państwie członkowskim można zgodnie z tymi przepisami ogólnymi stwierdzić wykonalność orzeczenia sądu państwa członkowskiego, w którym miały one zwykły pobyt, nakazującego ich powrót i będącego konsekwencją orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej.**

2) **Artykuł 33 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej, jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, stoi on na przeszkodzie wykonaniu orzeczenia sądu państwa członkowskiego nakazującego oddanie dzieci pod opiekę państwa oraz ich powrót, którego wykonalność została stwierdzona w wezwanym państwie członkowskim, przed doręczeniem zainteresowanym rodzicom postanowienia w sprawie stwierdzenia wykonalności tego**

orzeczenia. Artykuł 33 ust. 5 rozporządzenia nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że określony w tym przepisie termin do wniesienia środka zaskarżenia nie może zostać przedłużony przez sąd rozpatrujący sprawę.

3) **Rozporządzenie nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej, jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, nie stoi ono na przeszkodzie przyjęciu przez sąd państwa członkowskiego środków zabezpieczających w postaci nakazu, którego adresatem jest organ publiczny innego państwa członkowskiego, zakazującego wszczęcia lub dalszego prowadzenia przez ten organ przed sądami tego innego państwa członkowskiego postępowania w przedmiocie adopcji przebywających w tym państwie dzieci.**

Podpisy